

Resultaten LSB/BMP-Z 2011 in Twente

In de eerste plaats hartelijke dank aan de tellers die zich in het afgelopen jaar weer hebben ingespannen om hun vogels geteld te krijgen. Het Landelijk Soortonderzoek Broedvogels (LSB) van SOVON betreft de kolonievogels en BMP-Z de zeldzame broedvogels.

Kolonievogels

Blaauwe Reiger

De afgelopen winter heeft bij de Blaauwe Reigers in tegenstelling tot de twee vorige winters nauwelijks sporen achtergelaten in de kolonies. De terugval in 2009 bedroeg 18,5 % en in 2010 ongeveer 17 %, terwijl er dit jaar een stabilisatie is in het totale aantal in Twente.

Naam kolonie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Tellers
Begraafplaats Almelo	12	10	8	15	16	18	20	Wim Nijkamp
Weerselo	7	7	7	13	9	7	8	Wim Wijering
Schapendijk, Wierden	14	8	9	4	8	4	5	Ben Nijeboer
Breeriet, Delden	51	50	64	69	56	43	45	Sytze Wouda
Lonnekermeer, Hengelo	8	10	13	9	5	2	7	Harry de Jong
Singraven, Denekamp	32	35	38	42	33	22	20	Harm Meek
Weldam, Goor	14	7	14	7	7	4	5	Henri Bouwmeester
Markvelde	9	6	8	8	0	5	2	Chris Koens
Witte Veen	10	12	12	16	7	5	9	Erik Foekens
Waterwingebied Enschede	6	10	11	16	14	10	8	Piet Kokke
Buurserbeek, Buurse	20	10	17	22	16	13	12	Aldert Schenk
Vriezenveen		1	0	0	0	0	0	Geert Euverman
Hulsbeek, Oldenzaal	5	3	5	6	7	7	6	Peter Bleijenberg
De Poppe, De Lutte				1	2	3	3	Ruud Kuipers
Oelemars, Losser					1	1	1	Henk Noordkamp
Wenninkweg, Markelo				10	13	17	9	Arie Langendoen
Enterveen					1	0	0	Arie Langendoen
Totaal	188	169	206	238	195	161	160	

Kokmeeuw

De kolonie in het Haaksbergerveen breidt zich steeds verder uit. Nagenoeg alle vennetjes zijn nu door Kokmeeuwen bezet.

Naam kolonie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	tellers
Engbertsdijksvenen	465	555	590	299	239	175	?	Herman Hazelhorst
Elsenerveld	2000	0	0	0	0	0	0	Ben Nijeboer
Haaksbergerveen	195	710	1000	1200	1000	1500	2000	Roy Dear
Buurserzand				16	0	0	0	Wim Bosch

Zwartkopmeeuw

In het Haaksbergerveen kon dit jaar 1 territorium worden vastgesteld.

Oeverzwaluw

Het aantal kolonies in Twente breidt zich langzaam maar zeker uit. Bij Hoge Hexel is dit jaar een nieuwe permanente kunstwand meteen al in het eerste jaar door Oeverzwaluwen in gebruik genomen. De grote kolonie in de kunstwand op de Oelemars in Losser kende in het begin van het seizoen 112 bewoonde nestgangen, die echter na het uitgraven grotendeels verlaten zijn. Bijna de hele kolonie verhuisde naar het naastgelegen zanddepot, waar de vogels op 11 m hoogte aan het graven zijn gegaan. Hieruit blijkt dat hoe hoger de wand is, des te meer aantrekkingskracht deze op de Oeverzwaluwen heeft. Ook bij Zuidbroek Wierden en Zonnebeek Enschede waren nieuwe kolonies. Bij Stokkum was al in 2010 een nieuwe kolonie ontstaan. Vergeleken met de vorige twee jaren is het aantal Oeverzwaluwen toegenomen, maar het totaal van het topjaar 2008 kon niet bereikt worden.

Naam kolonie	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Tellers
Engbertsdijksvenen	7	2	4	3	2	0	0	Hans van den Berg
Lutterzand	9	2	8	0	0	0	0	Bennie Egberink
Oelemars, Losser	95	117	70	156	156	138	144	Ben Hulsebos/Sander Wansir
Domelaar, Markelo	0	12	40	47	0	5	26	Arie Langendoen
Domelaar 2, Markelo						67	28	Henri Bouwmeester
Rutbekerveld, Enschede	220	65	80	100	40	50	15	Jan Stufken
Balderhaar, Kloosterhaar	0	26	28	16	8	1	24	Richard Gerritsen
Stepelo			15	0	0	0	0	Laurents ten Voorde
Twentekanaal, Goor			13	0	0	0	0	Henri Bouwmeester
Twentekanaal, Markelo				10	0	0	2	Henri Bouwmeester
Groene Mal, Nijverdal		0	0	85	70	0	50	Machiel oude Veldhuis
Zuidbroek, Wierden							20	Hans van Leeuwen
Dannenkamp, Hoge Hexel							14	Ben Tilanus
Zonnebeek, Enschede							10	Jan Stufken
Stokkumervliet, Markelo						11	15	Henri Bouwmeester
Totaal	331	224	258	417	276	272	348	

Huiszwaluw

In Twente wordt het gehele noordoostelijke deel met o.a. Geesteren, Vasse, Mander, Lattrop, Tilligte, Agelo, Ootmarsum, Denekamp, Saasveld, Weerselo, Oldenzaal, De Lutte, Overdinkel en Losser door de Natuur- en Vogelwerkgroep "De Grutto", VWG Losser, Heemkunde Ootmarsum en de werkgroep flora en fauna van Heemkunde Denekamp geteld. Dit betreft een zeer groot gebied met honderden kolonies en met 39 tellers. De coördinatie van de tellingen en het binnenhalen van de gegevens is in handen van Gerard Boerrigter. De resultaten laten een wisselend beeld zien met hier en daar toename of afname. Dit jaar was er een lichte afname ten opzichte van de twee voorgaande jaren.

Gebied	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	tellers
Noordoost-Twente	2155	2118	1945	2058	2116	2111	2007	Diverse verenigingen
Zuidwest-Enschede	27	32	32	24	26	17	25	Jan Stufken
Zonnebeek, Enschede							40	Jan Stufken
Glanerbrug	16	18	14	7	6	2	0	Erik Foekens
Holterhof-Enschede		6	7	11	9	9	9	Erik Foekens
Daarle	41	47	41	33	23	24	24	Albert Stevens
Diepenheim	80	95	78	71	70	61	62	Chris Koens
Hof te Boekelo	15	17	13	ng	ng	ng	ng	Bert Hoitzing
Hellendoorn	18	40	44	39	33	38	22	Jos v. Tongeren
Sint Isidorushoeve			12	33	35	38	38	Tim Asbreuk
Elsen	-	-	-	-	-	20	9	Arie Langendoen
Markelo	-	-	-	-	1	6	15	Arie Langendoen

Roek

Deze soort kent tientallen kolonies in Twente, die zich bovendien ook nog wel eens verplaatsen, meestal door verstoring door menselijk ingrijpen. Om enigszins een overzicht te geven zijn de kolonies per stad of dorp gebundeld. In Almelo en Wierden zijn de vele kleine kolonies samengevoegd tot gebiedskolonies, waarbij Almelo in drie en Wierden in vier gebieden is opgedeeld.

Het aantal Roeken is in zijn totaliteit de laatste jaren gestaag afgenomen, kende in 2006 weer een opleving, maar kelderde behoorlijk in 2007. Het aantal nesten bereikte dit jaar het laagste niveau sinds 2004.

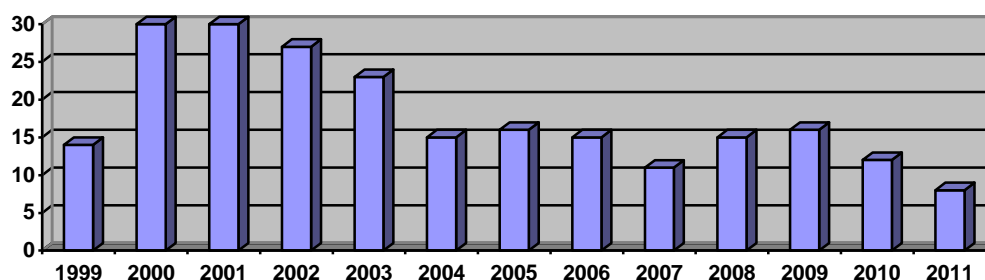
De tellers in Wierden en Almelo waren Hans v.d. Berg, Henk v.d. Aa, Hans van Leeuwen en Boudewijn Heuseveldt. Enter is geteld door Hans van Leeuwen. In Losser en Overdinkel telden Leo Hassing en Ben Hulsebos. In Hengelo was dat Piet Kokke en Harry de Jong. In Enschede telden Ben Hulsebos, Bé van Kuik, Piet Kokke, Gerrit Wesseloo, Bert Hoitzing en Aldert Schenk. In Lonneker was René Wijering actief en in Haaksbergen en St.-Isidorushoeve Harry Konniger. De tellingen in Markelo zijn verricht door Henri Bouwmeester. Bij Holten zijn de kolonies geteld door Ben Nijeboer en de nieuwe kolonie in Denekamp door Harm Meek. In Nijverdal is geteld door Machiel oude Veldhuis.

Gebied	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Wierden	526	455	426	317	322	164	156	189
Almelo	824	817	916	814	950	925	854	773
Enter	0	0	10	0	0	0	0	0
Losser	145	171	183	211	158	154	174	218
Hengelo	54	54	48	30	35	29	39	39
Enschede	339	333	368	324	301	302	291	274
Lonneker	4	16	21	19	29	28	34	37
Haaksbergen	269	251	230	163	173	140	159	67
St.-Isidorushoeve	43	0	5	14	11	10	2	0
Overdinkel	4	1	1	3	11	14	31	21
Markelo	1	0	0	0	0	0	0	0
Nijverdal							4	0
Holten					70	75	89	141
Denekamp							3	1
Totaal	2209	2098	2208	1895	2060	1841	1836	1760

BMP-Z 2011

Geoorde Fuut (9)

Vanaf 2001 kent de Geoorde Fuut in Twente een afname in de broedvogelaantallen (zie de grafiek hieronder). In het Haaksbergerveen was dit jaar 1 geslaagd broedgeval en in de Engbertsdijksvenen waren minimaal 8 territoria, maar de precieze gegevens ontbreken nog.

Geoorde Fuut in Twente

Ooievaar (4)

Het paartje Ooievaars betrok voor de achttiende keer het nest op het dak van een woonboerderij langs de Dinkel in Losser. Er zijn geen jongen groot geworden. Bij Havezate Everlo bij Rossum hebben 2 paren succesvol gebroed en bij Singraven heeft dit jaar ook een paar jongen grootgebracht.

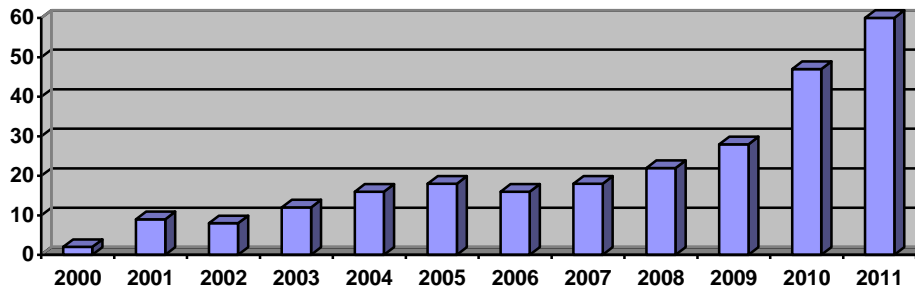
Grote Canadese Gans (2)

Voorlopig nog geen toename in Twente van de Grote Canadese Gans. Dit jaar was er 1 paar in retentiegebied Woolde bij Hengelo en 1 paar bij het Omleidingskanaal in Losser. Alleen in Woolde was sprake van een broedgeval.

Brandgans (60)

Deze gans neemt in navolging van overig Nederland ook in Twente gestadig toe en het lijkt zelfs dat de groei in een sroomversnelling is gekomen. Brandganzen komen in Twente vnl. voor in hoogveengebieden, zandafgravingen en parken. Op het terrein van zandafgraving de Oelemars in Losser hebben 4 paren een territorium gehad. Langs de Buurserstraat in Enschede hebben 8 paren succesvol gebroed. Bij Vriezenveen was er 1 territorium bij de Nieuwe Daarlerveenseweg. Bij de Schipbeek in Diepenheim hebben 4 paren succesvol gebroed en in het Lageveld bij Wierden werden 10 nesten met eieren gezien. Verder waren er nog 16 territoria in

de Engbertsdijksvenen, 3 in de Entervenen, 1 bij de Berflobeek (Enschede) en 13 bij Balderhaar. De meeste territoria zijn vastgesteld door waarneming.nl uit te kammen op Brandganzen. Alleen de vogels met de aanduiding paar in broedbiotoop, nestindicerend, nestvondst en met niet-vliegvlugge jongen zijn opgenomen. Helaas waren de meeste waarnemingen slechts voorzien van aantal en de aanduiding ter plaatse. Hier kunnen dus geen geldige territoria van worden gemaakt.

Brandgans in Twente

Mandarijneend (1)

Langs de Snoeiijksbeek in Losser was 1 territorium.

Witoegeend (1)

In de Engbertsdijksvenen was een territorium met de lage broedcode 1. Er verbleef 1m van 21mei t/m 3 juni.

Bruine Kiekendief (1)

In de Engbertsdijksvenen werd 1 territorium vastgesteld. Sinds 2003 is hier jaarlijks een territorium, maar of de kiekken ook broeden is onzeker. Wel is dit jaar nestindicerend gedrag waargenomen.

Slechtvalk (2)

De voormalige zendmast bij Markelo trok al in 2007 een Slechtvalk aan en in 2008 werd hier in februari een paar waargenomen. Er werd een nestkast op 100 m hoogte geplaatst, waarbij het paartje zich voortdurend ophield. Aan dit paar kon de broedcode 6 worden toegekend, zodat er in 2008 voor het eerst in Twente een territorium van de Slechtvalk kon worden vastgesteld. Vanaf 2009 heeft het paar hier elk jaar gebroed. In 2011 waren er 4 jongen. Dit jaar werd voor het eerst geruime tijd een paartje Slechtvalken gesignaleerd bij de Boeldershoek bij Enschede. Er waren voldoende waarnemingen om er een geldig territorium van te maken. Ook hier is een nestkast geplaatst.

Kwartelkoning (1)

Bij Hezinge werd een territorium van de Kwartelkoning vastgesteld. Deze soort is in Twente uiterst zeldzaam.

Kraanvogel (2)

In de Engbertsdijksvenen vertoonden 2 paartjes Kraanvogels baltsgedrag, maar bij controle zijn geen nesten of jongen waargenomen. Waarschijnlijk gaat het hier om nog niet geslachtsrijpe vogels. Het betreft hier de eerste vastgestelde territoria van Kraanvogels in Twente.

Kleine Plevier (18)

De Kleine Plevier is een soort van kale terreinen met pioniersvegetatie. Er werden dit jaar 18 paren opgespoord, waarvan een aantal succesvolle broedgevallen. De territoria bevonden zich op de Oelemars (2) in Losser en ten zuidoosten van Almelo (2). In het Rietschot Buurserzand was 1 territorium. Andere locaties met 1 territorium waren er in de Engbertsdijksvenen, Kalvenhaar Hellendoorn, Lageveld Wierden, Zuidbroek Wierden, Wierdenseveld, Haaksbergerveen, de Doorbraak bij Ypelo, Tusveld Almelo en Bergvennen Lattrop. Het grootste aantal werd echter gezien in het nieuwe retentiegebied Berflobeek tussen Enschede en Hengelo waar 4 territoria konden worden vastgesteld. Het lukt in Twente niet om elk jaar een compleet overzicht te verkrijgen van de aantallen Kleine Plevieren.. De locaties wisselen nogal eens en vele waarnemingen bereiken SOVON helaas niet.

Oehoe

In 2010 werd voor het eerst een territorium van de Oehoe ergens in Twente vastgesteld. Dit jaar was op dezelfde locatie wederom een territorium, maar nog steeds zonder broedindicaties. Er is dit jaar een nestbak geplaatst, waarvan hopelijk komend jaar door de Oehoes gebruik van zal worden gemaakt.

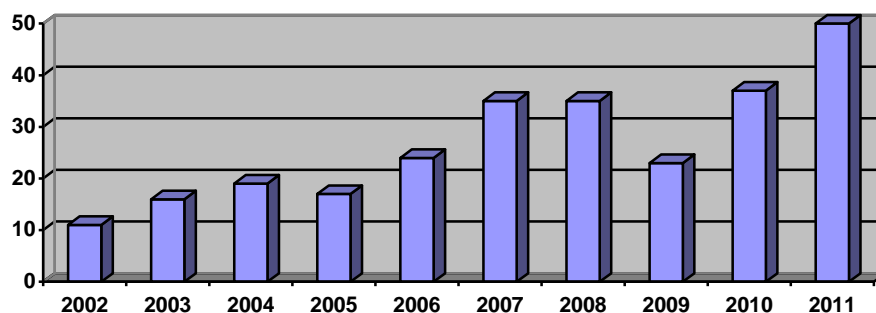
Steenuil

Voor de monitoring van de Steenuil zijn sinds 2003 negen telgebieden aangemeld. De populatie is in deze gebieden stabiel en neigt tot toename door plaatsing van nestkasten door de steenuilwerkgroepen. De resultaten in Wierden zijn onderling niet vergelijkbaar, want pas vanaf 2007 is er volledig geteld. De monitoring in Losser en Overdinkel wordt gedaan door leden van VWG Losser met als coördinatoren Friso Koop, Peter Steffens en Leo Hassing. De Steenuilen in Dinkelland (Saasveld, Deurningen, Fleringen, Agelo en Reutum) worden geteld door leden van de Natuurwerkgroep "De Grutto" uit Weerselo onder coördinatie van Wim Wijering. In Wierden zijn de Katoel'niekers onder leiding van Hans Gels met de inventarisaties bezig geweest. Beuningen en Lattrop worden door Friso Koop geteld.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Losser Steenfabriek e.o.	7	8	9	8	8	9	9	11	10
Overdinkel Ringstation e.o.	11	12	14	13	10	12	14	15	11
Saasveld	45	43	41	43	42	45	43	41	42
Deurningen	20	25	27	26	30	30	30	26	23
Fleringen	5	6	7	6	6	6	6	6	10
Groot Agelo	9	12	15	16	18	19	17	24	22
Reutum	4	4	3	4	4	4	4	4	7
Wierden	-	-	45	56	95	93	95	94	92
Beuningen- Denekamp-oost	-	-	-	-	-	-	-	17	15
Ottershagen-Lattrop									17

Nachtzwaluw (50)

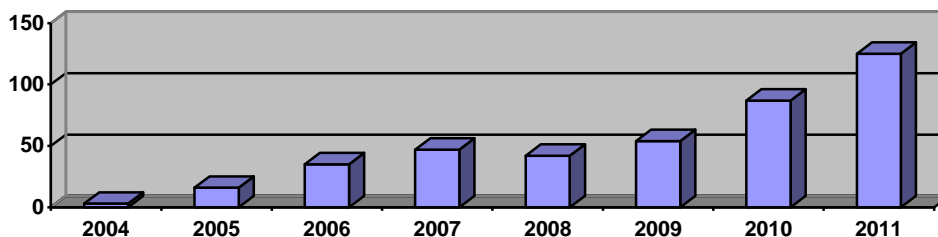
Alle heidevelden zijn in het kader van het Jaar van de Nachtzwaluw in 2007 nagelopen op deze nachtelijke soort. Er konden toen 35 territoria worden gekarteerd. Dit jaar zijn er 50 territoria opgespoord met als kanttekening dat niet alle nachtzwaluwterreinen van 2007 zijn bezocht. De toename die zich een aantal jaren geleden aankondigde zet dus nog steeds door. Vooral in de Engbertsdijksvenen vond een forse toename plaats van 5 territoria in 2009 naar 19 in 2011 (med. Herman Hazelhorst). Hier volgt een opsomming van de locaties met het bijbehorende aantal gevonden territoria: Beuninger Achterveld (Losser) 4, Punthuizen (Losser) 5, Beuninger Binnenveld/Lutterzand (Losser) 8, Stroothuizen (Losser) 2, Engbertsdijksvenen 19, Haaksbergerveen 2, Stevensheide bij Vriezenveen 1, Buurserzand 4, Paardenslenkte bij Vasse 1, Bokdammerveld Borne 1, Bruinehaar 1, Borkeld 1 en Aamsveen 1. In de grafiek hieronder is 2007 het enige jaar waarbij er in het kader van het Jaar van de Nachtzwaluw intensief onderzoek naar Nachtzwaluwen in Twente is geweest.

Nachtzwaluwen in Twente

Middelste Bonte Specht (125)

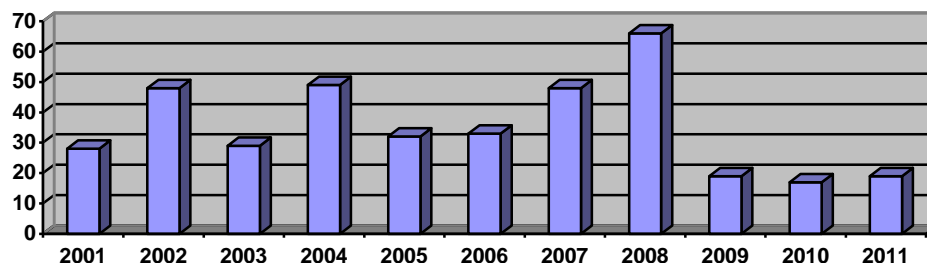
Met 53 paar behoort de gemeente Losser inmiddels tot een van de beste gebieden voor de Middelste Bonte Specht in Nederland. In heel Twente werd een nieuw recordaantal van 125 territoria vastgesteld.

Middelste Bonte Specht in Twente

IJsvogel (19)

Het totaal voor dit jaar kwam uit op 19 territoria. De IJsvogel heeft aan het eind van de winterperiode van 2008/2009 behoorlijke verliezen geleden. In Losser, het kerngebied van de IJsvogel, werd ondanks het openblijven van de Dinkel een verlies van 60% van de populatie vastgesteld. Na de winter van 2009/2010 bleef het verlies echter beperkt en de afgelopen winter heeft gelukkig geen verdere schade in het ijsvogelbestand aangericht. Gerekend vanaf het begin van de tellingen in 1975 tot nu toe is 2008 met 66 territoria het jaar met de meeste IJsvogels in Twente geweest. Daarvan zijn er dus nog maar 19 over.

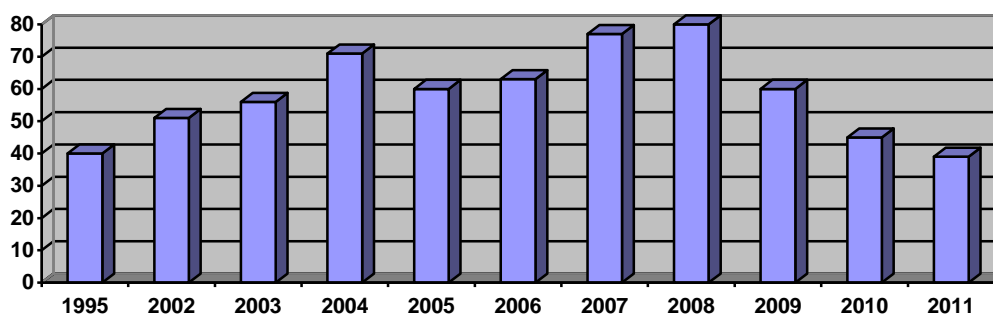
IJsvogel in Twente

Rouwkwikstaart (2)

In de omgeving van het Haaksbergerveen werd een gemengd paar Rouwkwikstaart man x Witte Kwikstaart vrouw gezien. Een tweede Rouwkwikstaart vrouw werd eveneens in de buurt van het Haaksbergerveen, maar ruim buiten de fusieafstand, met het verzamelen van voedsel gezien.

Grote Gele Kwikstaart (39)

De populatie van de Grote Gele Kwikstaart kent in Twente eveneens een behoorlijke terugslag. In het kerngebied langs de Dinkel leed de Grote Gele Kwikstaart na de afgelopen winters enorme verliezen. Van de populatie van 31 paren in 2007 zijn er nu nog maar 10 over. Voor heel Twente komt de neergang van 80 territoria in 2008 uit op 39 territoria in 2011.

Grote Gele Kwikstaart in Twente

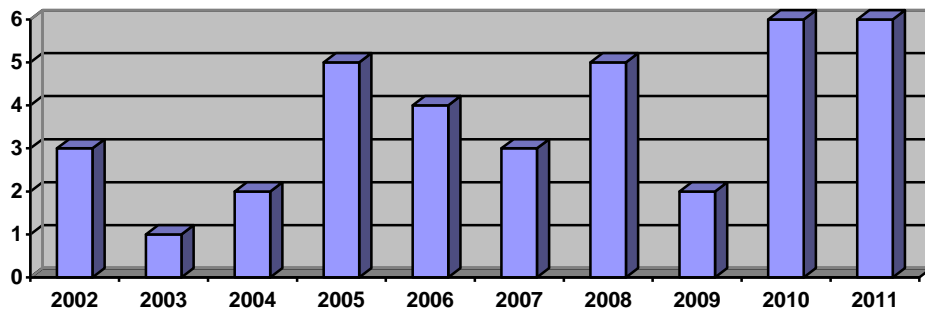
Kortsnavelboomkruiper (1)

Deze soort kende in 2007 een verhoudingsgewijs geweldige toename in Twente. Het aantal territoria en broedgevallen nam toe tot 7, maar nam daarna af tot 2 in 2008, 3 in 2009, 2 in 2010 tot 1 in 2011. Dit jaar werd 1

zeker territorium gelokaliseerd in het Haagse Bos in Enschede. Een eenmalige waarneming op Egheria in Losser leidde helaas niet tot een geldig territorium.

Grauwe Klauwier (6)

Bij Losser in de omgeving van de Duivelshof werd in kleinschalig cultuurland 1 territorium vastgesteld. In het Wierdenseveld en in de Engbertsdijksvenen waren eveneens geldige territoria. Verder waren er nog broedgevallen van Grauwe Klauwieren in Stroothuizen (Losser), Haaksbergerveen en bij Vliegveld Twente-Lonnekerberg. Bij de waarnemingen bij Hezinge kon helaas geen vervolgwaarneming worden verkregen. In 2012 is de Grauwe Klauwier Vogel van het Jaar. Daarom wil ik jullie verzoeken alle waarnemingen van Grauwe Klauwieren in Twente te melden. Het liefst direct bij SOVON (zie de tekst onderaan het artikel), want daar is geheimhouding van de locatie verzekerd. Via www.waarneming.nl kan ook, maar dan graag onder embargo of met vervaging, teneinde versterking door o.a. vogelvangsters en fotografen tegen te gaan.

Grauwe Klauwier in Twente

Raaf (1)

In het noordoosten van de gemeente Losser zijn genoeg waarnemingen verzameld om een territorium van de Raaf toe te kennen.

Ben Hulsebos, Districtscoördinator SOVON Twente
benhulsebos@home.nl